

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΟΡΓΑΝΟ

***Το κείμενο αυτό είχε δημοσιευθεί στο περιοδικό Όασις.**

Πριν από 35 χρόνια, όταν ήμουν στα 14, μετά από επίμονες διαπραγματεύσεις με τους γονείς κατάφερα επιτέλους να αποσπασώ το πολυπόθητο «μου έφαγες τα αυτιά εντάξει θα σου πάρω μπουζούκι!». Πράγματι μετά από μία νύχτα με ελάχιστο ύπνο, το πρωί της επομένης βρισκόμουν με την μητέρα μου, χορηγό του ονειρίου, σε ένα χώρο γεμάτο ισχυρή γοητεία και μυστήριο.

Τριγυρισμένος από αρκετά μπουζούκια, άλλα έτοιμα και άλλα μισό τελειωμένα. Μετά από λίγο έξω από το οργανοποιείο με το μαγικό αντικείμενο στη θήκη του ξεκίνησα την μακρόχρονη σχέση μου με τα όργανα. Το πρώτο εκείνο μπουζούκι παρά τις επικές διαστάσεις που είχε πάρει στο μυαλό μου, δε μπορώ να πω πως αποδείχτηκε μια επιτυχημένη αγορά, κάθε άλλο μάλιστα. Από τότε πολύς καιρός κύλησε στα ποτάμια και ο χρόνος επιδίκασε ισόβιο κάθειρξη στην σαγήνη αυτής της τόσο γοητευτικής τέχνης της οργανοποιίας. Τώρα πια από την θέση του οργανοποιού πολλές φορές αντικρίζω εκείνο το χαμόγελο όταν κάποιος νεαρός φεύγει από το μαγαζί μου με το πρώτο του όργανο και κλείνω μυστικά το μάτι στον προ 35 χρόνων έφηβο εαυτό μου ευχόμενος να' ναι καλοτάξιδος κι αυτός στην θάλασσα με τις μουσικές. Αυτή η μυστική συνεννόηση είναι υπεύθυνη για την παρούσα επιλογή ώστε ξεκινώντας την συνεργασία μου με τον φιλόξενο χώρο του Όασις το πρώτο θέμα μας να είναι : Με ποια κριτήρια διαλέγουμε το πρώτο μας μουσικό όργανο; Πώς

μπορεί ένας αρχάριος να αποφύγει τον κίνδυνο μιας ανεπιτυχούς αγοράς; Ποιες σταθερές παραμέτρους πρέπει να πληροί ένα μουσικό όργανο για να είναι αντίστοιχο της αξίας του; Το θέμα είναι ευρύ και οπωσδήποτε δεν είναι δυνατόν να εξαντληθεί στα πλαίσια ενός και μόνο άρθρου (ίσως να επιστρέψουμε με πιο εξειδικευμένα επιμέρους θέματα που θα μας ζητηθούν από εσάς).

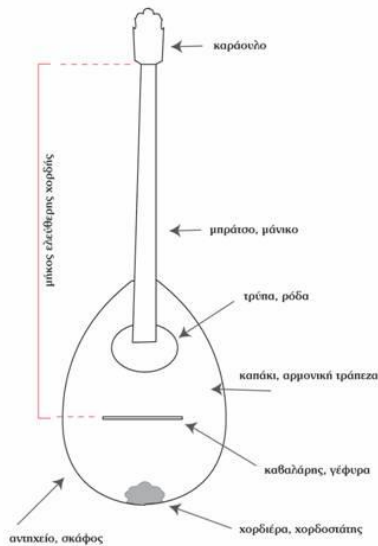
Πριν περάσουμε στο θέμα μας για λόγους εποπτικούς ας θυμηθούμε από την εμπειρία της καθημερινότητας μας ένα παράδειγμα παραμόρφωσης ξύλου όταν του ασκείται σταθερά και για κάποιο χρόνο μια δύναμη.

Ένα ράφι μιας βιβλιοθήκης όταν είναι λεπτό και τα στηρίγματα του βρίσκονται σε μια μεγάλη σχετικά απόσταση μπορεί να συκρατηθεί για κάποιο διάστημα το επίπεδο σχήμα του. Όμως όσο παρατείνεται η πίεση ίσως δούμε ότι υποχωρεί εξαιτίας της **χρονιότητας** του βάρους που σηκώνει. Κάπως έτσι και στο έγχορδο ο λόγος των πολλαπλών παραμορφώσεων των ξύλινων μερών του είναι ακριβώς αυτή η **χρονια** τάση που του ασκούν οι τεττωμένες χορδές. Εξ αυτού λοιπόν φαίνεται εύλογο πως αν διαλέξουμε για πρώτο μας όργανο κάποιο που είναι αρκετό χρόνο σε χρήση, κάποιο ας πούμε από δεύτερο χέρι, τότε μεγιστοποιείται η πιθανότητα να μη παρουσιάσει βλάβη, εφόσον έχει περάσει την βάσανο του χρόνου και έχει δείξει τις τυχόν αδυναμίες του. Άλλο πλεονέκτημα που έχει μια τέτοια αγορά είναι πως η φωνή, ο ήχος του οργάνου είναι πιο ώριμος και πιο κοντά στην τελική του μορφή. Γιατί πρέπει να γνωρίζουμε πως το μουσικό όργανο αλλάζει, «ωριμάζει» ηχητικά όσο παλιώνει. Τέλος πλεονέκτημα του δοκιμασμένου οργάνου είναι η κατά τεκμήριο πιο χαμηλή του τιμή σε σύγκριση με κάποιο απολύτως καινούργιο.

Ας δούμε μαζί όσο γίνεται πιο συνοπτικά πώς



μπορούμε εύκολα και πρακτικά να αξιολογήσουμε τα κυριότερα μέρη του οργάνου.



Καπάκι: Δε θα κουραστούμε να επαναλαμβάνουμε πως το καπάκι είναι αντικειμενικό το πιο σημαντικό μέρος του οργάνου σε σύγκριση με τα υπόλοιπα εύλογο είναι να ελέγξουμε πρώτα εκείνο για τυχόν ελαττώματα μορφολογικά ή μηχανικά.

- **Μορφολογικά Ελαττώματα :** Μορφολογικά ελαττώματα θεωρούνται οι ρόζοι, τα ραγίσματα, οι ρητινοθύλακες (διαμήκης κοιλότητες με περιεχόμενη ρητίνη) και οι μεγάλες ανομοιογένειες (πυκνώματα- αραιώματα) στην διάταξη των νερών που διατρέχουν την επιφάνεια του καπακιού. Η πυκνότητα των νερών (σκούρες γραμμές) είναι ένα δημοφιλές μακροσκοπικό κριτήριο αξιολόγησης του καπακιού ωστόσο για αυτό το εξειδικευμένο θέμα μπορούμε να επανέλθουμε αν ζητηθεί και να συστηματοποιήσουμε τα κριτήρια τις αξιολόγησης των καπακιών.

Το καπάκι αποτελείται από δυο κομμάτια ξύλου ενωμένα ακριβώς στο κέντρο, εκτός λοιπόν αυτής της αδιόρατης γραμμής που αποτελεί μάλιστα τον άξονα συμμετρίας του οργάνου μας, καμιά άλλη γραμμή που να υποδεικνύει ασυνέχεια δεν είναι δικαιολογημένη.

- **Μηχανικά Ελαττώματα:** Συχνά κάτω από τον καβαλάρη παρατηρείται μια υποχώρηση του καπακιού εξαιτίας της χρόνιας πίεσης των χορδών μια τέτοια αλλοίωση εμφανίζεται πιο έντονα στα παλιά όργανα σε ένα καινούργιο όργανο λοιπόν δεν είναι καλός οιωνός για την μακροβιότητα του καπακιού. Στο νεαρό μουσικό όργανο πρέπει να παρουσιάζει κύρτωση δηλαδή μια ελαφριά καμπύλωση προς την αντίθετη φορά πίεσης του καβαλάρη, προς τα έξω ή έστω επίπεδη επιφάνεια. Αν υπάρχει ελάχιστο βαθούλωμα αυτό θα πρέπει να δικαιολογείται από την ηλικία του οργάνου.

Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι υπάρχουν τεχνικές κατά τις οποίες ο κατασκευαστής σκοπύμωσ και από την αρχή βουλιάζει το καπάκι του, δίνοντας του όψη ελαφρώς βουλιαγμένη (Τεχνική Σάγματος). Στην περίπτωση αυτή το βουλιαγμα δεν είναι παθολογικό εφόσον δεν προκλήθηκε από στατική αδυναμία του καπακιού αλλά αποτελεί κατασκευαστική επιλογή και πρόθεση.

Η κλίση της ταστιέρας (Σκεύρωμα-Αντισκεύρωμα): Ο έλεγχος της υγιούς ταστιέρας γίνεται οπτικά, αν κάποιος μπορεί να τοποθετήσει σε τέτοια θέση το όργανο έτσι ώστε το μάτι του με την προοπτική που διαθέτει να ελέγξει την ευθύτητα της ταστιέρας, όπως ακριβώς θα σημάδεύαμε με ένα μακρύκανο όπλο. Βέβαια ένας τέτοιος έλεγχος (εκτός του ότι βρίσκω δύσκολη της γραπτή περιγραφή του) απαιτεί κάποια ε-



ξοικείωση και εμπειρία. Ένας άλλος απλός τρόπος είναι ο εξής. Πιέζουμε με μία τεντωμένη χορδή σε δυο σημεία ταυτόχρονα (ενός κουρδισμένου οργάνου) μέχρι αυτή να αγγίζει το πρώτο και το τελευταίο τάστο. Η τεντωμένη χορδή του υπό εξέταση οργάνου είναι την στιγμή εκείνη ένα τέλειο ευθύγραμμο τμήμα με άκρα τα δάκτυλα μας και ελέγχουμε ευκολότερα την απόκλιση της ταστιέρας από την ευθιασμένη χορδή. Ωστόσο θα πρέπει να γνωρίζουμε πως όσο βασικό κριτήριο είναι το σκεύρωμα για την αγορά ενός οργάνου άλλο τόσο σχετικό πράγμα είναι η αξιολόγηση του. Το καινούργιο μπουζούκι εάν έχει μια κλίση προς τα πίσω δηλαδή ελαφριά κύρτωση αντίθετη από την παραμόρφωση που θα έφερνε η τάση των χορδών τότε μιλάμε για το πρακτικά λεγόμενο **αντισκεύρωμα**. Πρόκειται για μια δημοφιλή τεχνική κατά την οποία ο οργανοποιός προσδοκά ότι αυτή η κλίση θα απορροφηθεί από την **χρονιότητα της τάσης** των χορδών και η μόνιμα ασκούμενη δύναμη στο μάνικο και στην ταστιέρα θα ευθιάσει το όργανο. Στην περίπτωση αυτή η τεντωμένη χορδή θα αγγίζει όλα τα τάστα και ίσως το όργανο να μην παίζει καθαρά (ήχος με ελαφρά τριξίματα στα πρώτα κυρίως τάστα). Αυτή η μικρή ανωμαλία θα πρέπει να είναι προσωρινή όσο δεν έχει απορροφηθεί η προέκταση*.

Στην περίπτωση που η τεντωμένη χορδή δεν εφάπτεται σε όλα τα σημεία έχουμε να κάνουμε με ένα όργανο στα χέρια μας που πρέπει να παίζει καθαρά σε όλα του τα τάστα και αν η απόκλιση είναι μικρή έως 2-2,5 mm τότε έχουμε να κάνουμε με ένα ώριμο μη παθητικό από σκεύρωμα όργανο. Συχνά ο οργανοποιός επιλέγει ένα τέτοιο αποτέλεσμα για να έχει ένα «καθαρό» ηχητικά όργανο συνεκτιμώντας και άλλους τεχνικούς παράγοντες όπως π.χ. το μήκος της κλίμακας που σχετίζεται άμεσα με το πλάτος της ταλάντωσης των χορδών. Στην περι-

πτωση όμως που συναντήσουμε ένα παθολογικά σκευρωμένο όργανο παρά τα θρυλούμενα πρέπει να ξέρουμε πως μια από τις πιο συνηθισμένες επεμβάσεις είναι το ξεσκεύρωμα.

Σκάφος: Συχνά τα μπουζούκια αξιολογούνται με βάση των αριθμό των δούγων που φαίνεται να έχει το σκάφος τους. Δηλαδή ένα μπουζούκι με 60 δούγες είναι κατά πολύ ακριβότερο από ένα άλλο με 20. Διότι τάχα εξ' αυτού και μόνο του λόγου είναι ποιοτικά ανώτερο, πιο ωραίο και απαιτεί τις τριπλάσιες εργατοώρες για την κατασκευή του. Πρόκειται για ένα παλιό εμπορικό κόλπο-τέχνασμα εφόσον το κάθε 60άρι είναι εξωτερικά μόνο 60άρι και εσωτερικά 15άρι ή 20άρι όπως δείχνει και η φωτογραφία.



Σκάφος φαινομενικά 60άρι με 15 πραγματικές δούγες.

Η επιφανειακή τομή και η τοποθέτηση σε αυτή λεπτών φύλων καπλαμά με σκοπό την οπτική διχοτόμηση ή τριχοτόμηση κτλ της ενιαίας δούγας είναι πράγματι μια επιπλέον εργασία τόσο απλή όμως που δεν δικαιολογεί απο μόνη της την μεγάλη οικονομική διαφορά. Όσο για την αισθητική αποτίμηση αυτής της επιφανειακής επέμβασης κάτι τέτοιο το αφήνουμε σε εσάς εφόσον το αισθητικό κριτήριο είναι αυτονόητα υποκειμενικό.

Το ξύλο του σκάφους είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο που για λόγους οικονομίας του χώρου

αλλά και σεβασμού του θέματος δεν θα το θίξουμε επί του παρόντος, αν και επηρεάζει τόσο τον ήχο όσο και το κόστος του οργάνου.

Βάρος: Ένα κριτήριο επιλογής οργάνου που συνήθως αγνοείται από τους περισσότερους άπειρους παίχτες είναι το βάρος. Γενικά ένα όργανο πρέπει να το νιώθουμε φιλικά χρηστικό και ελαφρύ. Η ιδεώδης θέση για το κέντρο βάρους του μπουζουκιού είναι το σημείο συνάντησης μάνικου και σκάφους με περιοχή αποδεκτικής απόκλισης τα 3 cm περίπου είτε προς το σκάφος είτε προς το καράουλο. Μάλιστα εύκολα επιβεβαιώνουμε αυτή τη θέση αν ισορροπήσουμε το μπουζούκι στο πλάι ενός δακτύλου μας. Αν έχουμε σημαντική απόκλιση στη θέση του κέντρου βάρους αυτή καλύτερα να βρίσκεται προς το σκάφος. Στην αντίθετη περίπτωση που το κέντρο βάρους έχει μεταφερθεί προς το καράουλο, όπως π.χ. συμβαίνει στους τζουράδες και στα μισομπούζουκα το μπουζούκι εξ αυτού θα είναι κάπως δύσχρηστο.

Φιγούρα-Υλικά: Τα μπουζούκια διακοσμούνται στο καπάκι, συνήθως στην επιφάνεια ανάμεσα στον καβαλάρη και τον τάκο, είτε σε ένα μέρος είτε σε ένα μέρος είτε σε ολόκληρη την επιφάνεια. Η επιλογή της διακόσμησης είναι υποκειμενικό ζήτημα όπως και κάθε αισθητικό θέμα, ωστόσο υπάρχουν κάποιοι αντικειμενικοί παράγοντες που είναι καλό να μην αγνοηθούν από τον αγοραστή αλλά και από τον αγοραστή. Δηλαδή όσο μέρος του καπακιού καλύπτουμε με την διακόσμηση, τόσο κομμάτι του ήχου δεσμεύουμε ή τουλάχιστον επηρεάζουμε κατά κάποιο τρόπο. Επειδή λοιπόν, το καπάκι δεν πάλλεται ελεύθερα στον σημείο που έχουμε τοποθετήσει φιγούρα γι' αυτό είναι καλό να γνωρίζουμε ότι όσο περιορισμένο είναι το εμβαδόν της κάλυψης που έχουμε τόσες περιορισμένες πιθανότητες έχουμε όργανο να «μιλάει» όπως λέμε καλύτερα

Άφησα για τελευταίο **το πιο σημαντικό κριτήριο** για την απόκτηση του πρώτου μας οργάνου αυτό δεν είναι άλλο από την εμπιστοσύνη στον οργανοποιό. Εκείνος ξέρει τα πάντα για το όργανο που κατασκεύασε και ως είναι αυτονόητο ο ίδιο είναι καταλληλότερος για την συντήρηση και επισκευή του αργότερα. Αγοράζοντας λοιπόν το πρώτο μας όργανο από ένα εργαστήριο εγκαινιάζουμε και μια σχέση εμπιστοσύνης με τον άνθρωπο που το κατασκεύασε. Αυτή τη σχέση της αμοιβαίας αξιοπιστίας θα την δοκιμάσουμε και στο μέλλον ως ώριμοι μουσικοί, που ο οργανοποιός θα είναι ο πιστός μας σύμμαχος στην κοινή αναζήτηση του όλο και καλύτερου ήχου.

Το επίπεδο της ελληνικής οργανοποιίας συνεχώς βελτιώνεται και κατά την γνώμη μου προσφέρονται σπουδαία όργανα από όλους ανεξαιρέτως τους συναδέλφους. Ο καθένας έχει τα δικά του γνωρίσματα και την δική του αισθητική η οποία τον χαρακτηρίζει και στη δουλειά του. Όσο η αγορά βρίθεται καλών οργανοποιών ο υποψήφιος αγοραστής έχει την δυνατότητα πολλών επιλογών μια έρευνα αγοράς λοιπόν θα μας βοηθήσει να διαμορφώσουμε οι ίδιοι εμείς την προτίμηση μας συγκρίνοντας τον ήχο την καλαισθησία της εμφάνισης τις τιμές και φυσικά τις εγγυήσεις για το ανέφελο μέλλον του νέου μας αποκτήματος.

Ελπίζω να χρησίμευσαν αυτές οι συμβουλές στην σωστή επιλογή του πρώτου μας οργάνου. Πρέπει ωστόσο να γνωρίζουμε πως ο ορισμός του προϋπολογισμού μας που προορίζεται για μια τέτοια αγορά συχνά οδηγεί σε αγορές «περιορισμένης ευθύνης». Συχνά δηλαδή το υπερβολικά φθηνό όργανο αποδεικνύεται πολύ ακριβό εφόσον κάθε τόσο χρειάζεται επισκευή αλλά και η καθημερινή επαφή μαζί του μας δίνει συνεχώς απογοήτευση. Μια περίοδο μάλιστα κατά την οποία η πρώτη μας σχέση με την μουσική δοκιμάζεται και εξαιτίας της απειρίας



μας. Είναι ας πούμε το διαβατήριό μας για την συνέχεια. Διπλή προσοχή λοιπόν στην αγορά τους πρώτου μας οργάνου.

Χρήστος Σπουρδαλάκης

** Προτείνω τον όρο προένταση ως δάνειο όρο από την τεχνική της προέντασης που εφαρμόζει η αρχιτεκτονική σε παρόμοιες ανάγκες βλέπε βιβλιογραφία αντοχής υλικών.*

